

УДК 330.322.4

Л. О. Шпак,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
Академія муніципального управління, м. Київ

ГЕНЕРУВАННЯ ПРОЦЕДУР ЦІЛЕОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИМИ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИМИ КОМПЛЕКСАМИ

L. Shpak,
Ph.D., associate professor, assistant professor of accounting and auditing
Municipal Management Academy, Kyiv

GENERATION OF GOAL-ORIENTED MANAGEMENT PROCEDURES, DEVELOPMENT OF REGIONAL TOURIST AND RECREATIONAL COMPLEX

У статті досліджуються особливості технології цільової орієнтації економічного регулювання розвитку регіонального туристично-рекреаційного комплексу в Україні. Вплив цих технологій на розвиток туристично-рекреаційного комплексу України. Функції туристично-рекреаційного комплексу. Масштаби державної участі в регулюванні розвитку туристично-рекреаційного комплексу в Україні. Визначення пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку туристично-рекреаційного комплексу.

The article investigates technology features of the target orientation of economic regulation of regional tourism and recreation complex in Ukraine. The impact of these technologies on the development of the tourism industry of Ukraine. The functions of the tourism industry. The scale of government involvement in the regulation of tourist and recreational complex in Ukraine. Determining the priorities of state policy on the development of the tourism industry.

Ключові слова: туристично-рекреаційного комплекс, державне регулювання розвитку туристично-рекреаційного комплексу в Україні, державна політика в розвитку туристично-рекреаційного комплексу, туристичні ресурси.

Key words: tourism and recreation complex, regulation of tourist and recreational complex in Ukraine, public policy development in the tourism sector, tourist resources.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічне регулювання розвитку регіонального туристично-рекреаційного комплексу потребує визначеної технології цільової орієнтації на створення об'єктивних передумов сталого зростання економіки регіонів. Але це неможливо без реального інвестування, яке сприяє оновленню і розширеному відтворенню основних фондів, забезпечуючи умови для виробництва конкурентоспроможних послуг в туристично-рекреаційній сфері. Основою для залучення інвестицій в регіональну економіку є формування сприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості окремих сфер діяльності господарських комплексів і підприємств. Так, Г.П. Андрєєва вважає сучасну індустрію туризму групою виробництв, що забезпечують задоволення потреб при тимчасовому переміщенні людей з будь-якою метою, крім занять професійною діяльністю, оплачуваної у відвідуваній країні [2]. Любіцева О.О. вважає, що індустрія туризму це міжгалузевий господарський комплекс, який спеціалізується на створенні тур продукту, здатного задовольнити специфічні потреби населення в проведенні дозвілля в подорожі шляхом виробництва та реалізації товарів і послуг туристичного призначення [3].

У науковій, експертній та аналітичній літературі туристично-рекреаційний комплекс є предметом активного вивчення з боку як українських, так і зарубіжних дослідників. Зокрема, проблемам розвитку туристично-рекреаційного комплексу та його регіональним аспектам присвячені праці таких авторів, як З. Моїсеєва, В.І. Нікіфоров, В.В. Калініченко, Ю.В. Богданов та ін.

МЕТА СТАТТІ

Мета цієї статті — необхідність вивчення організаційних, соціальних, економічних аспектів економічного регулювання розвитку регіонального туристично-рекреаційного комплексу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Туристично-рекреаційний комплекс як складова господарського комплексу відображає специфіку ринку туристичних і рекреаційних послуг, обумовлену природно-кліматичними, рекреаційними, фінансово-економічними, інтелектуальними, технологічними, інформаційними та іншими ресурсами дестинації, а також станом і ефективністю функціонування рекреаційної інфраструктури. Можна стверджувати, що існує сукупність ви-

робничих і технологічних, функціонально пов'язаних, але різних за характером і змістом, видів діяльності і виробництв, орієнтованих на досягнення соціально-економічної мети в напрямку задоволення якісних туристичних і рекреаційних потреб населення [1]

При визначенні інвестиційної привабливості регіонального туристично-рекреаційного комплексу необхідно врахувати вплив як факторів інвестиційного потенціалу, так і факторів інвестиційного ризику. Більше того, набір аналізованих економічно значущих показників інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику повинен бути сформований зі складових як інвестиційної привабливості регіону, так і інвестиційної привабливості профільних підприємств туристично-рекреаційного комплексу. Це пов'язано з тим, що кінцевим об'єктом інвестування є конкретне підприємство туристично-рекреаційного комплексу, що знаходиться в конкретному регіоні. Визначення інвестиційної привабливості регіону, окремо від інвестиційної привабливості підприємств ТРК, видається нецільним, оскільки не дозволяє інвестору отримати достовірну інформацію про інвестиційні можливості регіону, в підприємства якого, в кінцевому підсумку, здійснюється вкладення інвестиційних ресурсів [5].

Так, регіони з високим інвестиційним рейтингом можуть бути привабливими для інвестування в певні підприємства і зовсім непривабливими для інвестування в інші, а регіони з низьким інвестиційним рейтингом можуть бути вельми інвестиційно привабливими в деяких сферах. Зрештою, для ефективного економічного регулювання розвитком регіонального туристично-рекреаційного комплексу та залучення інвесторів необхідна розробка чіткої, збалансованої регіональної інвестиційної програми розвитку туристично-рекреаційного комплексу, що враховує інтереси інвесторів і спрямованої на стимулювання інвестиційної діяльності підприємств туристично-рекреаційного комплексу в регіоні.

Суб'єктами інвестиційного процесу можуть бути фізичні та юридичні особи, в тому числі іноземні, а також держави. Процес інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу можна представити у вигляді схеми (рис. 1).

Концепція організації процесу інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу — блокова система, важливою складовою якої є управління

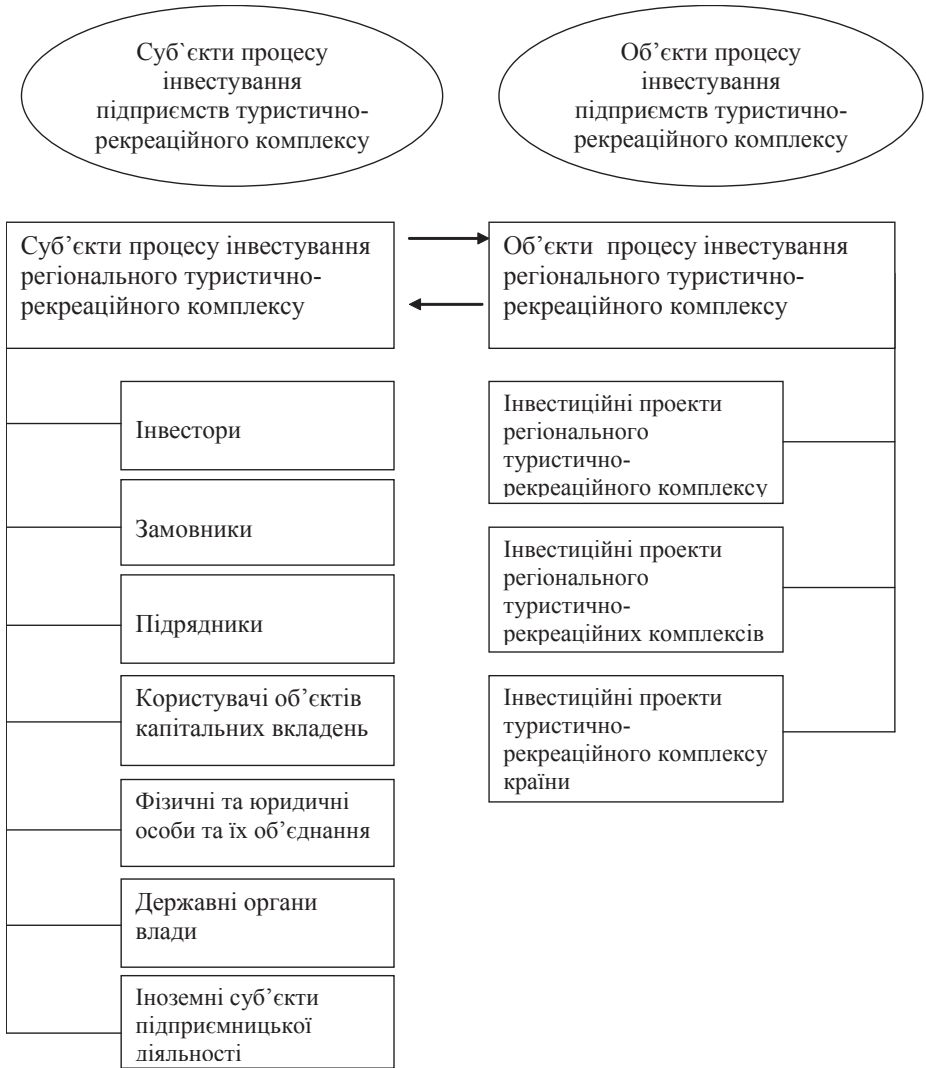

Рис. 1. Учасники процесу інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу

інвестуванням туристично-рекреаційного комплексу. Специфіка механізму управління інвестуванням регіонального туристично-рекреаційного комплексу визначається особливостями процесу відтворення, економічного і виробничого потенціалу і ведення інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств туристично-рекреаційного комплексу. Процес інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу за своєю суттю вкрай динамічний і вимагає застосування гнучких форм організації та управління. При цьому він складається з послідовно здійснюваних фаз:

- накопичення вільного капіталу у потенційного інвестора;
- пошук інвестором вигідних напрямів вкладення коштів;
- формування в регіональному туристично-рекреаційному комплексі високоефективних напрямів вкладення коштів;
- створення державою правових умов, що сприяють ефективному залученню капіталу, в тому числі, і підвищення інвестиційної привабливості регіонального туристично-рекреаційного комплексу.

У процесі управління інвестиційної діяльності регіонального туристично-рекреаційного комплексу слід ви-

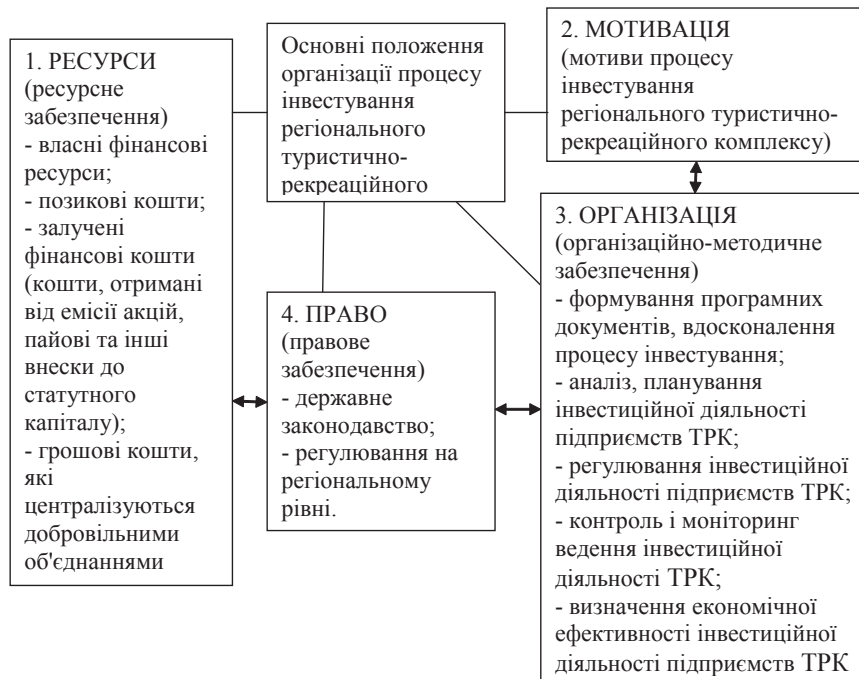

Рис. 2. Основні положення організації процесу інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу

користувати поєднання різних економічних, організаційних і правових методів управління з відповідним різноманітністю форм, стимулів чи законодавчих обмежень. Так, наприклад, держава, законодавчо встановлює способи ведення інвестиційної діяльності в регіональному туристично-рекреаційному комплексі, визначаючи умови інвестування, джерела коштів, порядок їх використання, оподаткування, види і способи фінансової та правової підтримки інвестиційної діяльності підприємств туристично-рекреаційного комплексу [4].

З іншого боку, кожне з підприємств туристично-рекреаційного комплексу у ході ведення інвестиційної діяльності виробляє свою лінію поведінки у відповідному сегменті ринку, в тому числі в сфері виробництва туристичного та рекреаційного продукту, закріплюючи цю лінію відповідними проектними та розпорядчими документами і формуючи власні або зовнішні джерела інвестицій. Подібне поєднання державних і внутрішніх правил поведінки підприємств туристично-рекреаційного комплексу на ринку відображає реально складений в Україні процес інвестування і, як наслідок, механізм управління інвестиційною привабливістю підприємств туристично-рекреаційного комплексу.

Концепція управління процесом інвестування туристично-рекреаційного комплексу являє собою сукупність науково-теоретичних і практичних напрямів підвищення рівня його інвестиційної привабливості з урахуванням внутрішніх і зовнішніх організаційних процесів, що дозволяють реалізувати актуальні напрями розвитку регіонального туристично-рекреаційного комплексу на основі оптимізації потоків фінансування його ресурсного забезпечення на поточний і довгостроковий періоди [3].

Дані основні положення включають в себе наступні структурні складові: мотиваційний елемент, ресурсне, правове, методичне та організаційно-методичне забез-

печення (рис. 2). Мотиваційний блок включає в себе дослідження (послідовне уточнення і деталізацію до рівня локальних цілей або підцілей) всіх тих мотивів діяльності та економічних очікувань, якими керувалися потенційні інвестори при визначенні об'єктів докладання свого інтелектуального потенціалу та матеріальних ресурсів у сфері виробництва (реалізації) туристичної та рекреаційної послуги. У ході реалізації досліджень мотиваційний елемент забезпечує взаємодію конкретного інвестиційно-привабливого підприємства туристично-рекреаційного комплексу з зовнішнього (стосовно нього) економічного і соціального середовища, тобто відповідними економічними та господарськими механізмами.

Процес ресурсного забезпечення передбачає дослідження видів та аналіз можливих напрямів формування інвестиційного потенціалу. Правове та методичне забезпечення та регулювання (як інституційні рамки, які регламентують інвестиційну діяльність) ґрунтуються на законодавчій базі держави та відповідних нормативних актах, прийнятих на регіональному рівні.

Організаційне забезпечення інвестиційної діяльності регіонального туристично-рекреаційного комплексу включає створення необхідних організаційних структур, що забезпечують виробничий процес з ініціювання, розвитку і контролю за досягненням поставленої мети. При цьому враховується, що планування та управління займають особливе місце в механізмі формування інвестиційної привабливості регіонального туристично-рекреаційного комплексу, бо, здійснюючи інвестиційні проекти, вони забезпечують проведення детальних розрахунків руху інвестиційних ресурсів, формування потоків готівки, аналіз фінансового стану підприємств, оцінку і реалізацію заходів з підвищення ефективності інвестиційної діяльності регіонального туристично-рекреаційного комплексу.

Виходячи із зазначеного робимо висновок, що основні завдання положень управління інвестиційною діяльністю регіонального туристично-рекреаційного комплексу можуть бути сформульовані наступним чином:

— виділення і комплексний аналіз елементів процесу інвестування, що дозволяють виявити особливості розвитку інвестиційного процесу регіонального туристично-рекреаційного комплексу;

— розробка механізму управління, сприяючого досягненню найбільшої ефективності процесу інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу.

Рішення поставлених завдань, їх адекватність і ефективність залежать від реалізації систематизованих положень економічної концепції. Перше основне положення концепції передбачає зміну пріоритетів при дослідженні управління процесом інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу, тобто зміщення акцентів на провідну роль органів влади у регулюванні процесу інвестування.

У цьому випадку кінцевим користувачем виступає не інвестор, а органи управління туристично-рекреаційного комплексу. Управління процесом інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу повинно не тільки базуватися на задоволенні потреб туристично-рекреаційного комплексу, а й сприяти збільшенню прибутку інвестора, його залучення в управлінський процес. Необхідно раціонально поєднувати інтереси інвестора та підприємств туристично-рекреаційного комплексу, представлені органами управління та втіленої у вигляді інвестиційної політики.

Порівняльний аналіз розвитку процесу управління інвестуванням регіонального туристично-рекреаційного комплексу повинен сприяти логічному виділенню наступного основного положення: структура і характер взаємозв'язків між елементами процесу інвестування не залежать від рівня підприємств туристично-рекреаційного комплексу, тобто можна використовувати єдину методологічну базу для дослідження процесу інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу на різних його рівнях.

Дослідження процесу управління інвестуванням регіонального туристично-рекреаційного комплексу з позицій еволюціоністської теорії дозволяє визначити загальну тенденцію розвитку процесу інвестування, виділити фактори, що впливають на параметри його стану незалежно від умов господарювання. Такий підхід розширює можливості застосування пропонованої концепції для теоретичного і практичного дослідження.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Таким чином, процес управління інвестуванням регіонального туристично-рекреаційного комплексу, виступаючи як причинно-наслідкова діяльність, є основою для забезпечення розвитку туристично-рекреаційного комплексу.

Основні положення організації процесу інвестування регіонального туристично-рекреаційного комплексу, їх формування та впровадження в регіональну економічну практику дозволяють ефективніше реагувати на зміни, що відбуваються в країні і в світі, пристосовуючи

для учасників інвестиційної діяльності вже існуючі або розробляючи нові фінансові інструменти процесу інвестування.

Література:

1. Азоев Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. — М.: ОАО "Типография "НОВОСТИ", 2000. — 256 с

2. Андрєєва Г.П. Світоглядна функція туризму / Г.П. Андрєєва // Лівобережна Україна у всеукраїнському філософсько-культурному вимірі: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 21—22 вересня 2007 р.) — Чернігів: ЧДІЕУ, 2007. — С. 5—6.

3. Андрєєва Г.П. Туристичний кластер — шлях підвищення конкурентоспроможності підприємств туристично-рекреаційної сфери регіону / Г.П. Андрєєва / Управленческие аспекты повышения национальной конкурентоспособности: Материалы международной научно-практической конференции 4—7 октября 2007 г. — Симферополь: издательский центр Крымского института бизнеса, 2007. — С. 97—98.

4. Гулич О.І. Екологічно збалансований розвиток курортно-оздоровчих територій як екосоціосистем рекреаційного типу: аспекти моделювання / О.І. Гулич // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональні суспільні системи: зб. наук. праць. — Львів, 2004. — Вип. 4 (XLVIII). — С. 351—360.

5. Козловський Є.В. Іноземний досвід регулювання міжнародного туризму та його використання в Україні [електронний ресурс] / Є.В. Козловський // Державне управління: теорія та практика. — 2005. — № 1. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2005-1/txts/KOZLOVSKIY.htm>.

References:

1. Azoev, G. L. (2000), *Konkurentnye preymushchestva fyrmy* [competitive advantages of the company], ОАО "Typografya "NOVOSTY", Moscow, Russia.

2. Andrieieva, H. P. (2007), *"Function of worldview Tourism", Livoberezhna Ukraina u vseukrains'komu filososfs'ko-kul'turnomu vymiri: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Chernihiv, 21—22 veresnia 2007 r.)*, pp. 5—6.

3. Andrieieva, H. P. (2007), "Tourist Cluster — way to increase the competitiveness of tourism and recreation area", *Upravlencheskye aspekty povysheniya natsional'noj konkurentosposobnosti: Materyaly mezhdunarodnoj nauchno-praktycheskoj konferentsyy 4—7 oktiabria 2007 r.*, pp. 97—98.

4. Hulych, O. I. (2004), "Environmentally sustainable development of resort and recreational areas as ekosotsiosystem recreational type: aspects of modeling", *Sotsial'no-ekonomichni doslidzhennia v perekhidnyj period. Rehional'ni suspil'ni systemy: zb. nauk. prats'*, vol. 4 (XLVIII), pp. 351—360.

5. Kozlovsky, E. V. (2005), "Foreign experience in regulating international tourism and its use in Ukraine", *Public Administration: Theory and Practice*, vol. 1, available at: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2005-1/txts/KOZLOVSKIY.htm> (Accessed 2 Sep 2013).

Стаття надійшла до редакції 07.10.2013 р.